

GRUNDCERTIFIERING GRIS

LIVSMEDELSSÄKERHET OCH DJUROMSORG

GRAFISK FORM OCH PRODUKTION

Condesign Infocom AB 2957.3 2009-01

TRYCK

Tabergs Tryckeri

PAPPER

Munken Polar, 130 g

ILLUSTRATION

Anne-Li Karlsson

KONTAKTPERSONER

Har du frågor om IP SIGILL?

Se hemsidan www.svensktsigill.se eller kontakta gärna någon av oss eller ring växelnymret 08-787 59 50.

VD

Sören Persson

Tel. 08-787 53 89

soren.persson@sigill.lrf.se

Lantbruksregler

Helena Elmquist

Tel. 08-787 59 66

helena.elmquist@sigill.lrf.se

Lantbruksregler

Karin Lindow

Tel. 08-787 59 61

karin.lindow@sigill.lrf.se

Lantbruksregler, Miljöhusensyn

Anders Karlsson

Tel. 08-787 59 59

anders.karlsson@sigill.lrf.se

Frågor om IP Report

Johanna Vajnlie

Tel. 08-787 53 29

johanna.vajnlie@sigill.lrf.se

Fakturor, och anmälan, IP SIGILL journaler

Irene Eriksson

Tel. 08-787 53 76

irene.eriksson@sigill.lrf.se

Frågor om anslutning, utbildningar eller systemet

Katarina Ahlmén

Tel. 08-787 53 11

katarina.ahlmén@sigill.lrf.se

Lantbruksregler, djuromsorg

Sofia Strandberg

Tel. 08-787 59 63

sofia.strandberg@sigill.lrf.se

INNEHÅLL GRIS

1	GRUNDKRAV	6
2	ORDNING OCH REDA OCH SKADEDJURSBEKÄMPNING	6
3	AVFALL OCH FARLIGT AVFALL	6
4	IDENTITET OCH SPÅRBARHET	7
5	LAGRING AV GÖDSEL	7
6	KEMISKA PRODUKTER – FÖRVARING OCH HANTERING	7
7	STALLMILJÖ	8
8	MÄRKNING, JOURNALFÖRING OCH SPÅRBARHET AV DJUR	9
9	DJUROMSORG	9
10	AVEL	10
11	SUGGOR OCH GYLTOR	11
12	SMÅGRISAR	11
13	FODER, VATTEN OCH UTFODRING	12
14	LÄKEMEDEL OCH VETERINÄRBEHANDLINGAR	13
15	SMITTSKYDD	14
16	TRANSPORT	15

GRUNDCERTIFIERING GRIS

Grundcertifiering är en standard för kvalitetssäkring av primärproduktionen av griskött avseende livsmedelssäkerhet och djuromsorg. Standarden ägs och utvecklas av Sigill Kvalitetssystem AB, ett dotterbolag till LRF. Kraven i standarden har sin grund i svensk lagstiftning. Produktionsreglerna omfattar grundläggande regler som syftar till livsmedelssäkerhet och djuromsorg. Basen i Grundcertifiering är svensk lag.

Miljöhousesyn

Miljöhousesyn är en sammanställning av lagar, förordningar och föreskrifter (inklusive tvärvillkor) som berör produktionen. Miljöhousesyn innehåller en faktadel och en checklista.

Branschriktlinjer

Lagstiftningen (EG) om livsmedels- och fodersäkerhet är sedan år 2006 målstyrd och ställer krav på rutiner för god hygienpraxis och spårbarhet i primärproduktionen. För att underlätta för primärproducenterna (odlare/lantbrukare) att följa lagen ska företrädare för de olika branscherna ta fram riktlinjer som visar hur lagstiftningen kan tolkas. Sådana nationella branschriktlinjer för livsmedels- och fodersäkerhet utvecklas under åren 2007–2009, och kommer därefter att uppdateras efter hand. Nationella branschriktlinjer för livsmedels- och fodersäkerhet integreras i produktionsreglerna för Grundcertifiering varefter de blir accepterade av myndigheterna.

Revision

För certifiering enligt Grundcertifiering krävs att verksamheten kontrolleras genom återkommande revisioner. Endast godkända (ackrediterade) certifieringsorgan är berättigade att genomföra revision. Det innebär att SWEDAC, den svenska ackrediteringsmyndigheten, har kontrollerat att certifieringsorganet har rätt kompetens och organisation för att kunna utföra revisioner.

Certifiering enligt Grundcertifiering ska följa de regler som finns angivna i ”Allmänna villkor” för IP SIGILL. Här anges villkor för anslutning, godkännande och utfärdande av certifikat, sanktionsregler, samt krav på certifieringsorgan och revisorer. På www.svensksigill.se finns en förteckning över de certifieringsorgan som är ackrediterade att utföra revisioner.

Krav för anslutning

Produktionsregler

Produktionsreglerna beskriver vad som måste uppfyllas på företaget för att produktionen ska bli certifierad. Till handböckerna hör checklistor, där varje krav är omformulerat till en fråga. Numren i checklistan följer numreringen i handböckerna. Till varje enskild regel hör ett verifieringskrav, där det närmare anges vad som krävs för att regeln ska vara uppfylld. Verifieringskravet

anger därmed vad revisorn kommer att fråga efter eller kontrollera. När det krävs en journalföring eller uppvisande av annan dokumentation har det på något sätt markerats i verifieringskravet. När det inte står exakt hur en regel ska verifieras gäller att regeln verifieras genom att revisorn inspekterar anläggningen eller intervjuar producenten.

Reglernas omfattning

Grundcertifiering är öppen för alla företag med primärproduktion. Anslutning till systemet är frivillig. Reglerna gäller, om inte annat framgår, generellt för hela företaget, inklusive arrenden. Det vill säga för all produktion som bedrivs av samma juridiska enhet med samma organisationsnummer. Reglerna gäller också för marker som brukas på brukningsavtal om skörden används i produktionen av Grundcertifieradråvara. Reglerna gäller arbete som utförs av egen eller inhyrd personal liksom för övriga inhyrda tjänster.

Så här går du till väga

Egenrevision och administrativ revision

Alla företag ska varje år genomföra egenrevision med hjälp av aktuell Miljöhousesyn, samt handböckernas checklistor.

Arbetsgången vid egenrevision:

- Gå först igenom checklistan för Miljöhousesyn och gör en åtgärdsplan för eventuella brister som upptäckts.
- Gå sedan igenom checklistan för Grundcertifiering Gris-köttproduktion.
- Skicka in checklistan och Miljöhousesynens åtgärdsplan till certifieringsorganet.
- Den inskickade checklistan för grisköttproduktion och Miljöhousesynens åtgärdsplan kontrolleras av certifieringsorganet vid en s.k. ”administrativ revision”.

Revision på plats

Vartannat år genomförs en förannmäld revision på plats. Revisorn går då tillsammans med producenten igenom dokumentationen och inspekterar produktionen. Efterlevnaden av alla produktionsregler kontrolleras och eventuella avvikelser noteras. Nyanslutna företag revideras alltid på plats av revisor, där efter sker revisionen vartannat år. Utöver den ordinarie revisionen vartannat år revideras 10 % slumpmässigt utvalda företag under mellanåret.

Vad krävs för godkänd revision?

Efter revisionen har företaget 28 dagar på sig att korrigera eventuella avvikelser. För godkänd revision krävs:

- att alla kritiska punkter som är tillämpliga på verksamheten är uppfyllda
- att minst 90 % av övriga punkter är uppfyllda.

Vid godkänd revision får det alltså finnas kvar ett antal avvikelser, men max 10 %. Dessa ska åtgärdas så snart det är möjligt. Om en efterföljande revision visar att så inte skett beräknas avvikelsen som en dubbel belastning.

Alla, dvs 100 % av de kritiska punkter (röd-markerade) måste uppfyllas. Avvikelser från kritiska punkterna som är särskilt viktiga för livsmedelssäkerhet och djuromsorg kan leda till uteslutning.

Om det finns avvikelser från kritiska punkter, som inte är möjliga att åtgärda inom 28 dagar, kan det leda till att företaget blir avstängt under viss tid eller uteslutet under ett år. Då krävs ny revision för att åter kunna bli godkänd.

Överklagan

Klagomål på revisionens genomförande; bokning, information, bemötande, protokoll etc., kan riktas direkt till certifieringsorganet.

Om revisionsresultatet inte accepteras kan resultatet överklagas. Överklagan riktas till och behandlas av certifieringskommittén, som granskar grunderna för beslutet. Certifieringskommittén är en oberoende expertgrupp, vars ledamöter är helt fristående från certifieringsorganet. Den som genomför revisionen har skyldighet att informera om möjligheten att överklaga.

Stödmaterial för Grundcertifiering

Till hjälp vid införandet av Grundcertifiering finns en producentpärm med förslag på hur den dokumentation som krävs kan utformas. Där finns exempel på journaler och rutiner. Innehållet i pärmen kan laddas ned från www.svensksigill.se eller beställas mot viss ersättning. En fotnot med texten ”Se producentpärm” berättar att mer material finns i producentpärmen eller på Svenskt Sigills hemsida.

KRITISKA PUNKTER är markerade med en röd oval. Det är krav som är avgörande för trovärdigheten och som därför måste uppfyllas för att revisionen ska bli godkänd. Avvikelse från de kritiska punkterna kan leda till avstängning eller uteslutning.

TVÄR! **TVÄRVILLKOR** är markerade med **TVÄR!** och **T**. Vissa tvärvillkor är ännu inte fastställda vid denna skrifts tryckning och andra håller på att utredas. Kontakta Jordbruksverket för exakta uppgifter. Markeringen **TVÄR!** visar att regeln i stort sett motsvarar ett tvärvillkor.

Grundcertifiering Gris

I Grundkrav

De producenter som är anslutna till standarden ska känna till och uppfylla de lagkrav som ställs på produktionen. Därför ska alla relevanta delar av Miljöhusesyn gås igenom varje år.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
1.1	Miljöhusesyn ska genomföras gällande grundkrav. Miljöhusesyn ska genomföras gällande grisproduktion. Avfallsjournal och åtgärdsplan ska vara ifylld.	

2 Ordning och reda och skadedjursbekämpning

Livsmedel och foder ska skyddas mot kontamination i alla led. Var sak på sin plats, fungerande avfallshantering och ett aktivt förebyggande skadedjursarbete etc. är bra både ur livsmedelssäkerhets- och miljösynpunkt. En god ordning leder också till ett effektivare arbete samt ger besökaren ett förtroendeingivande och välkomnande intryck.

Till god ordning hör att hålla borta vegetationen runt byggnader och foder- och spannmålslager så att det skapas en ogästvänlig miljö för skadedjur som gärna gömmer sig bland skräp och avfall.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
2.1	Ordning och reda ska råda.	
2.2	I djurstallar, foderlager och spannmålslager ska ett aktivt förebyggande arbete ske mot förekomst av skadedjur.	

3 Avfall och farligt avfall

Ett av Sveriges miljömål är "Giftfri miljö". Genom att ta hand om farligt avfall minskar risken för spridningen av gifter i naturen. En välordnad avfallshantering minskar risken för att foder och livsmedel förorenas. Genom att återanvända och recirkulera exempelvis metaller hushållas med ändliga resurser.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
3.1	Avfall och farliga ämnen ska lagras och hanteras så att förorening och smittspridning förhindras.	<ul style="list-style-type: none"> a) Allt farligt avfall ska tas omhand av kommunen eller annan godkänd mottagare. b) Journal ska föras över typ och mängd farligt avfall som uppstår på gården. Övrigt avfall utom organiskt avfall (exempelvis trädgårdsavfall) ska lämnas till respektive mottagnings- eller insamlingsstation (kommunal mottagningsstation, renhållningsbolag, förpackningsinsamling eller annan inlämning). c) Tillgängliga retur- och återvinningssystem enligt kommunens regler ska utnyttjas.

4 Identitet och spårbarhet

Det är ett krav i Livsmedelsförordningen att råvaror eller tillsatser som ingår i ett livsmedel samt foder ska kunna spåras ett steg bakåt i livsmedelskedjan samt att det ska finnas möjlighet att följa ett livsmedel ett steg framåt i kedjan. Syftet med spårbarhet av livsmedel och foder i produktionskedjan är att trygga livsmedelssäkerheten och underlätta eventuell spårning av förorenade produkter som kan innebära hälsorisk.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
4.1 TVÄR!	För livsmedel och foder som säljs från gården/företaget ska finnas spårbarhet till mottagaren. T	a) Det ska finnas dokumentation där det framgår: <ul style="list-style-type: none"> – produktslag – mängd – leveransdatum – till vilken juridisk person leveransen skett. b) Dokumentationen ska sparas i minst 3 år.

5 Lagring av gödsel

Smittämnen, växtnäring eller andra gifter från gödsel kan vid felaktig lagring kontaminera foder, färdiga produkter eller läcka till miljön och äventyra livsmedelssäkerheten.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
5.1 TVÄR!	Lagring av gödsel ska ske så att inte foder eller färdiga produkter förorenas. T	a) Lager av mineral- och stallgödsel ska vara väl åtskilt från foder, plantor, färskvaror och livsmedel.

6 Kemiska produkter – förvaring och hantering

Kemikalier ska förvaras så att risker för hälsa och miljö minimeras. En säker förvaring av kemikalier och väl märkta produkter minskar risken för förväxling eller kontaminering av livsmedel eller foder och förhindrar läckage till miljön. N34 är ett exempel på en explosiv produkt som måste förvaras avskilt från kemikalier.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
6.1 TVÄR!	Förvaring av kemikalier ska ske på ett säkert sätt.	a) Koncentrerade syror för ensilering samt koncentrerade disk- och desinfektionsmedel ska förvaras avskilt från foder, livsmedel, obehöriga och barn. T b) Om koncentrerade disk- och desinfektionsmedel inte förvaras i originalförpackningen ska den nya förpackningen vara väl märkt på samma sätt som originalförpackningen med kemikaliens namn och faro-symbol, samt eventuell färgkod. c) Varor som är brandfarliga eller är märkta med symbolen för Explosivt ska förvaras avskilt från kemikalier.

7 Stallmiljö

Besökare i ett djurstall anslutet till ska känna förtroende för verksamheten. Genom förprovning garanteras att de lagstadgade förutsättningarna för en god djuromsorg uppfylls. Sverige har en unik lagstiftning när det gäller krav på djurens utrymme. Den bygger på att djuren ska ha tillräckligt med plats för att stå, ligga och röra sig så att skador undviks. Djuren ska ges möjlighet till naturligt beteende, varvid gröningsboxen ska vara utformad så att bobyggnadsbeteende kan utföras.

För att förhindra sjukdom hos djuren, ska risken för smittspridning minimeras. Då smittämnen (virus, parasiter, bakterier) oftast finns i gödsel eller i luften ska man genom sektionering förhindra att smittämnen sprids mellan djur i olika avdelningar. En bra närmiljö med god termisk komfort och bra luftkvalitet syftar till att minska risken för luftvägsinfektioner.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
7.1	Djurstallarna ska ge ett gott och ordningsamt intryck.	
7.2 TVÄR!	Djurstallarna ska utgödsas dagligen (gäller ej vid djupströbädd) och rengöras regelbundet. T	<ul style="list-style-type: none"> a) Vid omgångsuppfödning ska noggrann rengöring ske mellan omgångarna. b) Minst en årlig högtrycksvattentvätt ska ske. c) Rengöring av stallarna ska journalföras och sparas i 3 år. d) Mellan omgångarna rekommenderas en tomhållning på 1 vecka.
7.3	Eventuella förelägganden från djurskyddsinspektion ska åtgärdas inom utsatt tid.	Om djurskyddsinspektion skett ska protokoll kunna uppvisas vid inspektion.
7.4	Förprövningspliktiga om-, ny- och tillbyggnationer ska vara förprovade* och godkända av länsstyrelsen.	<ul style="list-style-type: none"> a) Dokument ska kunna uppvisas.
7.5 TVÄR!	Utrymmeskraven för alla djuren ska uppfyllas. T	Uppgift om utrymmeskrav finns i Miljöhusesyn.
7.6 TVÄR!	Ventilation och stallmiljö ska vara så utformad att gällande krav uppfylls. T	Mer detaljer om gällande krav finns i Miljöhusesyn.
7.7 TVÄR!	Det ska finnas belysning som medger att djuren dagligen kan ses till.	<ul style="list-style-type: none"> a) Djurstall ska vara försedda med fönster eller andra ljusinsläpp för dagsljus. b) Fönster, belysningsanordningar, elledningar och andra elinstallationer som djuren kan nå ska vara skyddade. T
7.8 TVÄR!	Där så krävs ska det finnas larmanordning som varnar för övertemperatur, strömavbrott, fel på larmet och fel på frånluftsfläktar för minimiventilation och gödselgasventilation. T	
7.9	Omgångsuppfödning ska tillämpas enligt principen allt in allt ut.	
7.10	Sektionering ska tillämpas.	<ul style="list-style-type: none"> a) Olika åldersgrupper av växande djur ska hållas i separata avdelningar. b) Luft eller gödsel från en avdelning ska förhindras att komma i kontakt med djur i en annan avdelning. c) När djur i en avdelning ska föras ut eller in ska det ske utan att behöva passera via en annan avdelning. Detta gäller även då djur ska skickas till slakt.

* Se producenthjälpmedel.

8 Märkning, journalföring och spårbarhet av djur

Spårbarhet genom märkning och journalföring är en viktig grund för trovärdighet för produktionen och samtidigt en bra hjälp vid smittspårning. Spårbarhet innebär att företagaren vid varje givet tillfälle ska kunna identifiera vem som har levererat djur till gården och till vem djur levererats.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
8.1 TVÄR!	Stalljournal * ska föras för varje produktionsplats och ska sparas i 3 år.	Journalen ska innehålla uppgifter om: a) djur som fötts eller dött på produktionsplatsen (smågrisar journalförs senast avvänjningen) T b) antalet djur som flyttats till eller från produktionsplatsen samt till eller från vilken produktionsplats T c) betäckningar och semineringar d) datum då händelsen ägt rum. T (Om journalen samtidigt utgör läkemedelsjournal ska den sparas i 5 år.)
8.2 TVÄR!	Djuren ska vara märkta enligt Jordbruksverkets villkor. T	

9 Djuromsorg

Djuren ska skötas med omsorg och kunskap. God djurhälsa uppnås genom en bra stallmiljö och skötsel, som bygger upp djurens egen motståndskraft mot sjukdomar. Detta är i sin tur en förutsättning för en så låg antibiotikaanvändning som möjligt.

Omgångsuppfödning gör att unga djur får en god start i en ren och bra miljö, fri från smittämnen från förra omgången grisar. Djuren blir friskare och smittvägar bryts.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
9.1	Tillräcklig och kompetent personal ska finnas på gården så att kraven på djuromsorg och förebyggande djurhälsovård kan uppfyllas. Djuren ska hanteras på ett skonsamt sätt.	
9.2 TVÄR!	Läkemedelstillförsel, inklusive injektioner, ska genomföras av utbildad personal. Om delegerad läkemedelsanvändning tillämpas ska det på gården finnas minst en person som har genomgått Jordbruksverkets utbildning för delegerad läkemedelsanvändning* . T	a) Utbildningsbevis ska finnas tillgängligt.
9.3 TVÄR!	Kirurgiska ingrepp får endast utföras av veterinär (kastring undantaget). T	

* Se producenthjälpmedel.

9.4 TVÄR!	Alla djur ska ha daglig tillsyn T och skötselrutiner ska vara dokumenterade.	Det ska finnas skriftliga skötselrutiner* som innehåller en beskrivning av den dagliga tillsynen. Dessa ska säkerställa: <ul style="list-style-type: none"> a) att alla djur kommer åt tillräckligt med foder och vatten b) att djur som är sjuka eller skadade får vård snabbt och hur de vid behov kan inhysas individuellt c) att djur som måste avlivas av djurskyddsskäl, avlivas av kompetent person så fort som möjligt och på ett godkänt sätt d) att nyfödda, sjuka, skadade, högdräktiga djur samt djur som betar sig onormalt får extra tillsyn e) att utgödslingen fungerar och att temperatur, luftfuktighet och luftkvalitet är bra f) att det inte finns risk att djuren skadar sig på något som gått sönder i inredningen eller något vasst som blivit kvarglömt g) att djur har daglig tillgång till halm och strö.
9.5	På gården ska finnas ett förebyggande hälsoprogram * i enlighet med Svenska Djurhälsovårdens anvisningar.	<ul style="list-style-type: none"> a) Det ska inkludera minst ett årligt veterinärbesök. b) Om användningen av antibiotika eller andra läkemedel är onormalt hög ska en åtgärdsplan utarbetas tillsammans med en veterinär.
9.6 TVÄR!	Alla grisar ska alltid ha tillgång till halm eller strö av god kvalitet så att behovet av sysselsättning, naturligt beteende och bobyggnadsbeteende uppfylls. T	Strömaterialet ska förvaras så att risk för föroreningar av smågnagare och fåglar minimeras.
9.7 TVÄR!	Svanskupering är förbjuden. T	
9.8	Drivning av djuren ska utföras lugnt i ändamålsenliga drivgångar.	<ul style="list-style-type: none"> a) Ändamålsenliga drivgångar har inte skarpa hörn eller skiftande ljusförhållanden. b) Väggarna och golven ska ha släta ytor.
9.9	Elpådrivare får inte användas.	
9.10 TVÄR!	Grisar som går ute ska ha tillgång till skydd mot solstrålning, stark vind och nederbörd. T	

10 Avel

Avelsarbetet är grunden för god djuromsorg. Inriktningen ska vara friska och sunda djur. Aveln ska verka för att förhindra spridning av ärftliga defekter.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
10.1 TVÄR!	Korsningsavel ska tillämpas.** Endast friska djur fria från sjukdomar får användas. T	<ul style="list-style-type: none"> a) Rekryteringsplan eller liknande ska kunna visas upp. b) Härstamning på egna livdjur ska kunna visas upp. c) Följesedlar på inköpta avelsdjur ska kunna visas upp.

* Se producenthjälpmedel.

** Se dokumentation i producentpärm.

11 Suggor och gyltor

Reglerna syftar till att uppmärksamma de speciella krav suggor och gyltor har. Observera att övriga regler gäller även suggor och gyltor då de är tillämplbara. Målsättningen med reglerna för suggor och gyltor är god djuromsorg, att så långt som möjligt erbjuda djuren motion och rörelsefrihet samt möjlighet att bygga bo innan grisningen.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
11.1 TVÄR!	Alla suggor och gyltor ska hållas lösgående. T Suggans rörelsefrihet får dock begränsas tillfälligt.	I följande fall tillåts begränsning i rörelsefrihet: a) under smågrisarnas första levnadsdagar endast om hon uppvisar ett onormalt beteende som utgör en uppenbar skaderisk för smågrisarna b) vid det dagliga skötselarbetet om suggans beteende utgör en fara för skötaren c) vid utfodring, vård och behandling.

12 Smågrisar

Reglerna syftar till att uppmärksamma de speciella krav smågrisarna har. Observera att övriga regler gäller även smågrisar då de är tillämplbara.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
12.1 TVÄR!	Eventuell kastrering av smågrisar utan bedövning ska ske före en veckas ålder. T	a) Den som ansvarar för och utför åtgärd ska kunna redogöra för vilka rutiner som tillämpas och även kunna visa hur man gör.
12.2 TVÄR!	Tandklippning får inte ske. Slipning av tänder på smågrisar får inte ske rutinmässigt. Slipning får endast ske om erfarenheten visat att det uppkommer skador på andra djur. T	a) Den som ansvarar för och utför åtgärd ska kunna redogöra för vilka rutiner som tillämpas och även kunna visa hur man gör.
12.3 TVÄR!	Det ska finnas en avskild smågrishörna i konventionella grisningsboxar under smågrisarnas första levnadsmånad. T	
12.4 TVÄR!	Smågrisar får avvännas tidigast efter 4 veckors ålder. T	

13 Foder, vatten och utfodring

Fodret ska främja djurens hälsa och förebygga sjukdomar. Fodret ska lagras under hygieniska förhållanden så att det inte tar skada av mögel eller förorenas av främmande ämnen. Man ska kunna säkerställa säkra livsmedel, fria från sjukdomsframkallande bakterier, antibiotika, hormoner, mögelgifter, tungmetaller och kemiska föroreningar. Regler om dokumentation syftar också till att säkerställa spårbarheten. God foderhygien är viktigt för livsmedelssäkerheten och är grunden för friska djur.

Enligt nya EG-direktiv ska alla foderanläggningar vara registrerade, vissa behöver även vara godkända. Blandar man dessutom foder på gården och utgår från foderråvaror eller vatten som blandas med fodertillsatser/förblandningar och läkemedel gäller ytterligare krav.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
13.1 TVÄR!	Antalet djur per foderstation ska stämma så att alla djur hinner äta dygnsrationen inom 12 timmar.	Utfodrings- och vattensystem ska vara utformade och placerade så att djuren kan äta och dricka på ett lugnt och naturligt sätt T och så att risken för kontaminering av foder och vatten minimeras.
13.2 TVÄR!	Alla grisar ska ha fri tillgång till dricksvatten T av god kvalitet.	a) Livsmedelsverkets förenklade analys ska tillämpas. * b) Analysprotokoll ska sparas och om vattenkvaliteten bedöms för dålig ska åtgärder vidtas. T
13.3 TVÄR!	All foderanvändning på gården ska dokumenteras.*	a) Uppgifter om det foder och de foderråvaror (inklusive spannmål) som köps in till gården och ges till djuren ska dokumenteras T och sparas i minst 3 år. Av dokumenten ska fodertyp, mängd, innehållsdeklaration och leveransdatum kunna utläsas. b) I förekommande fall ska batchnummer från leveranssedel, faktura eller säck noteras. (Vid köp från granne eller motsvarande, redovisas endast mängd och typ av foderråvara.) c) Handelsdokument ska finnas om utfodring sker med mjölk- och mejeriprodukter som inte producerats på gården (exempelvis biprodukter från mejerier).**
13.4 TVÄR!	Foder ska vara av sådan hygienisk kvalitet och typ att djurens näringsmässiga behov tillfredsställs samt att smittspridning undviks.	a) Otjänligt foder ska kasseras. b) Foderanalyser som är av betydelse för livsmedelssäkerheten ska följas upp och brister ska åtgärdas. T c) Om foderråvaror direktimporteras ska de vara kontrollerade avseende salmonella och aflatoxin. d) Endast tillåtna fodermedel får användas. Djuren får inte utfodras med matavfall, animaliska råvaror eller biprodukter från bearbetat animaliskt protein t.ex. kött- och benmjöl. T e) Anmälan till Jordbruksverket ska göras om misstanke finns om att inköpt eller försålt foder inte uppfyller kraven på fodersäkerhet. f) Vid import av riskråvaror (enligt Jordbruksverkets definition) ska analysresultat av salmonella och/eller aflatoxin finnas. Läs mer på Jordbruksverkets hemsida angående tillåtna fodermedel.

* Se producenthjälpmedel.

** Det är foderleverantörens ansvar att se till att det medföljer information om hur de säkerställt att produkten behandlats så att den inte sprider smitta (att den syrats, värmebehandlats eller dyl.). Kan detta inte intygas måste gården ha ett särskilt godkännande av Jordbruksverket för att få använda produkten.

13.5 TVÄR!	Foder ska lagras under hygieniska förhållanden skyddat från nederbörd och så att det hålls fritt från kemikalier och andra ämnen som är förbjudna i foder. T	a) Lagringsbehållare, foderblandningsutrustning, utfodringsutrustning och vattenutrustning ska regelbundet inspekteras och rengöras. b) Detta ska journalföras* och sparas i 3 år.
13.6 TVÄR!	Om fiskmjöl blandas i foder ska godkännande från Jordbruksverket finnas.	Gränsvärde för inblandning av fiskmjöl i slaktgrisfoder är reglerat genom branschöverenskommelser till max 0,7 % vid 12,2 MJ/kg.
13.7 TVÄR!	Om läkemedel, fodertillsatser (koccidostatika, histomonostatika), eller förblandningar/premixer innehållande dessa, blandas i vattnet på gården, ska riskerna med detta gås igenom och förebyggas.	Djurägare och djurskötare ska ha god kunskap om vilka risker som finns vid dosering och hantering, samt hur dessa risker ska hanteras. T
13.8 TVÄR!	Om läkemedel blandas i foder eller vatten ska detta journalföras och journalen sparas i minst 5 år. T	

14 Läkemedel och veterinärbehandlingar

Reglerna syftar till att säkra god djuromsorg och livsmedelssäkerhet. Vidare säkras miljöhänsyn genom att okontrollerad spridning av läkemedel och hormoner förhindras. Rutinmässig brunst- och grisningssynkronisering är inte tillåten. Reglerna säkerställer också att sprutor och läkemedel inte hamnar i livsmedel eller förvaras så att de kommer i orätta händer.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
14.1 TVÄR!	Antibiotika och andra receptbelagda läkemedel ska användas endast efter veterinärs förskrivning. T	
14.2 TVÄR!	Journaler över veterinärbehandlingar och medicinering samt sjukdomar som kan påverka livsmedelssäkerheten ska föras T och sparas i 5 år.	Journalen* ska innehålla uppgifter enligt nedan: a) sjukdom b) datum för behandling c) djurets identitet d) läkemedlets namn e) dosering f) behandlingens längd g) namn på den förskrivande veterinären h) namnet på den som behandlat djuret.
14.3 TVÄR!	Skriftliga rutiner ska finnas för att säkra att medicinering följer veterinärens anvisning och att karenstiderna för använda läkemedel hålls vid leverans av slaktdjur och livdjur.	Den skriftliga rutinen** ska innehålla hur behandlade och obehandlade djur särhålls. T
14.4 TVÄR!	Djur som köps eller säljs till liv inom karenstid beroende på läkemedelsbehandling måste åtföljas av ett intyg* där preparat, behandlingsdatum och karenstid framgår. OBS! Behandling med vissa läkemedel innebär att djuren inte får säljas innan karenstiden är slut. T	
14.5	Läkemedel ska förvaras i ett låst skåp eller utrymme och vid rätt temperatur. Kanyler, sprutor, skalpeller etc. ska förvaras enligt veterinärens anvisningar.	

* Se producenthjälpmedel.

** Rutinen kan t.ex. ingå i skötselrutinen. Se producenthjälpmedel.

14.6 TVÄR!	Hormonbehandling får endast utföras när det är veterinärmedicinskt motiverat. T	
14.7	Om det vid medicinering blivit kvar en avbruten injiceringsnål i djuret, ska djuret identifieras och märkas.	Meddelande skickas till slakteriet innan djuret skickas till slakt och ytterligare åtgärder avgörs i dialog med slakteriet.

15 Smittskydd

Svenska djurbesättningar har ett mycket gott hälsoläge tack vare ett målmedvetet arbete med att förhindra spridning av sjukdomar. Genom att minska risken för smittspridning minimeras sjukdomsfrekvensen och därmed läkemedelsanvändningen. Riskerna för att läkemedel blir kvar i köttet skall minimeras. Detta bidrar till en hög livsmedelssäkerhet.

God hygien är grunden i smittskyddsarbetet på gården. Alla som arbetar i produktionen ska vara informerade om vad som krävs för att uppfylla kraven på foder- och livsmedelssäkerhet, för de områden som ingår i personens arbetsuppgifter. Till exempel ska den som utfodrar djur veta om och följa kraven som ställs för en säker och hygienisk foderhantering.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
15.1	Försiktighet vid besök ska iakttas för att undvika smittspridning.*	<ul style="list-style-type: none"> a) Besöksjournal ** ska föras. För skolklasser räcker det med klassbeteckning. b) Det ska finnas en tydlig markering där skyddskläder ska tas på. c) Särskilda kläder eller täckande överdragskläder samt särskilda skor eller skoskydd ska finnas tillgängliga och användas vid besök i stallar. d) Det ska finnas möjlighet för besökare att tvätta händerna. e) Besökare ska informeras om att de vid besöket måste vara fria från magsjukdom. Observera att regeln gäller även för entreprenörer.
15.2	Efter utlandsvistelse får stallet beträdas först efter 48 timmar. Efter besök i land med mul- och klövsjuka får stallet beträdas först 5 dagar efter det att man lämnat smittat område.	
15.3	Besättningen ska vara ansluten till det frivilliga salmonellaprogrammet.	a) Dokumentation** om anslutning ska kunna uppvisas.
15.4 TVÄR!	Om besättningen misstänks ha drabbats av en allvarlig smittsam sjukdom (s.k. epizooti, t.ex. PRRS, svinpest etc.) eller av en sjukdom som kan överföras till människa via livsmedel (s.k. zoonos, t.ex. salmonella) ska veterinär kontaktas omedelbart. T	a) Eventuella analysresultat som har betydelse för livsmedelssäkerheten ska sparas och åtgärder vidtas. T
15.5	Hantering av döda djur ska ske på ett ur smittskyddssynpunkt godtagbart sätt.	Kadaver ska förvaras i behållare, container eller väl täckt på hårdgjord yta. Döda djur samt delar av döda djur ska hämtas för destruktion och lämnas till godkänd mottagare. I glesbygdsområden (specificeras av SJV) med undantag från kravet på insamling ska kommunens regler om nedgrävning av kadaver följas om döda djur inte lämnas till destruktion (gäller även enstaka mindre djur). Om destruktion sker på gården ska det finnas tillstånd** för detta.

* LRF har tagit fram en folder, "Gårdsbesök med omtanke", med rekommendationer vid gårdsbesök. Den finns i producentpärmen och att ladda hem från www.svensktsigill.se.

** Se producenthjälpmedel

16 Transport

Transporter kan innebära stressmoment vid på- och avlastning och under transporten. Därför är det viktigt att säkerställa en god djuromsorg vid dessa tillfällen. Grisar är stresskänsliga djur och olämpliga lastningsförhållanden kan ge upphov till djurskyddsproblem i form av stress och slagsmål. Stress hos grisar innan slakten kan även ge problem med köttkvaliteten. Djur som transporteras eller förmedlas ska vara vid god hälsa och transporteras och behandlas varsamt.

	Regel – kontrollpunkt	Vad ska uppfyllas – verifieringskrav
16.1	Det ska finnas anordningar som medger att utlastning och inlastning av djur kan ske på ett lugnt och skonsamt sätt.	
16.2	Endast djur som bedöms som friska får lämna gården.	<ul style="list-style-type: none"> a) Dräktiga djur får inte transporteras senare än 3 veckor före beräknad grisning och tidigast 1 vecka efter grisning. b) Vid mer än dygnslånga transporter får transporten ske senast 6 veckor före beräknad grisning. c) Nyfödda smågrisar får transporteras tidigast efter 1 vecka.

